

Raad voor Rechtsbijstand

Vestiging 's-Hertogenbosch

Bezoekadres • Magistratenlaan 166 • 2^e verdieping • 's-Hertogenbosch

Postadres • Postbus 70503 • 5201 CD 's-Hertogenbosch

Tel. +31 (0)88-787 10 00

www.rvr.org

Ministerie van Justitie en Veiligheid

Turfmarkt 147

2511 DP Den Haag

Per e-mail:

Datum: 16 mei 2024

Onderwerp: Wetsvoorstel versterking rechtsbijstand in het strafproces

Uw kenmerk: 5185338

Behandeld door:

Telefoonnummer:

E-mail:

Geachte

Op 22 januari jl. heeft u de Raad voor Rechtsbijstand (hierna: de Raad) om advies verzocht over het Wetsvoorstel versterking rechtsbijstand in het strafproces. In de informele consultatieronde gericht aan het Openbaar Ministerie, de Nederlandse Orde van Advocaten, de Politie en de Raad heeft de Raad reeds gereageerd op het wetsvoorstel.

Bijgaand ontvangt u nog een beknopte reactie op het wetsvoorstel ter aanvulling op de eerder gegeven reactie naar aanleiding van de consultatieronde.

Het wetsvoorstel

Het wetsvoorstel ziet op de versterking van de rechtsbijstand in het strafproces. De personen in strafzaken die worden verdacht van een strafbaar feit kunnen met ingrijpend overheidsoptreden worden geconfronteerd. Het voorstel tot aanpassing van het Wetboek van Strafvordering (Sv) en de Wet op Rechtsbijstand (Wrb) wordt uitgebreid en daarmee wordt het stelsel van door de overheid gefinancierde rechtsbijstand versterkt. Het wetsvoorstel zorgt enerzijds voor een wettelijke verankering van nu al staande praktijk en anderzijds wordt uitvoering gegeven aan een aantal toezeggingen aan de Tweede Kamer op het terrein van rechtsbijstand in strafzaken.

Meer specifiek gaat het om de volgende wijzigingen:

1. Intensivering van de consultatiebijstand in B-zaken;
2. Bijstand voor ontboden minderjarigen en kwetsbare meerderjarige verdachten;
3. Wettelijke codificatie van de ZSM-afdoeningsbijstand;
4. Wettelijke codificatie van het standaard consult voor verdachten die zich in vrijheid bevinden en een strafbeschikking krijgen opgelegd;
5. De verantwoordelijkheidsverdeling bij de ambtshalve aanwijzing van een raadsman wordt omwille van uitvoerbaarheid teruggedraaid naar de situatie voor 2017;
6. Wijziging in de ambtshalve aanwijzing van een raadsman in tenuitvoerleggingsprocedures.

Raad voor Rechtsbijstand

Effecten van het wetsvoorstel op de gesubsidieerde rechtsbijstand

De Raad ziet het huidige wetsvoorstel als versterking van het stelsel van de door de overheid gefinancierde rechtsbijstand. Naast de eerdere opmerkingen, wil de Raad graag nog de volgende punten onder de aandacht brengen.

In het wetsvoorstel wordt de wettelijke taak van de Raad uitgebreid, namelijk de uitbreiding van het recht op gefinancierde rechtsbijstand voor ontboden kwetsbare meerderjarige verdachten en de uitbreiding voor ontboden minderjarige verdachten in C-zaken, zijnde overtreddingen. Het proces van ontboden kwetsbare meerderjarige verdachten is vergelijkbaar met het huidige proces voor ontboden minderjarige verdachten, maar bij dat proces kunnen de nodige kanttekeningen worden geplaatst. In april 2021 is, naar aanleiding van een uitspraak van de rechtbank Amsterdam van 9 november 2021¹, een tijdelijk proces ingeregeld voor de ontboden minderjarige verdachten, omwille van een snelle implementatie. Het tijdelijke proces is in eerste instantie zodanig ingericht dat een automatische e-mail vanuit de politie aan de Raad werd toegestuurd. Al snel in het proces bleek dat dit aan de kant van de politie niet goed was in te regelen, waardoor momenteel ontboden minderjarige verdachten door de politie per e-mail moeten worden aangemeld bij de Raad. De huidige werkwijze vereist veel handmatig werk voor zowel de politie als de Raad. Het is een bewerkelijk en foutgevoelig proces, terwijl het hier gaat om een groep verdachten die kwetsbaar zijn en waarvoor goede rechtsbijstand noodzakelijk is. Met de beoogde wettelijke verankering voor de uitbreiding van gefinancierde rechtsbijstand voor ontboden minderjarige verdachten in C-zaken en de uitbreiding voor gefinancierde rechtsbijstand voor de ontboden meerderjarige kwetsbare verdachte, wil de Raad graag in samenspraak met de politie en het ministerie kijken naar een duurzame inrichting voor deze processen, zodat er een betere waarborging is voor de gefinancierde rechtsbijstand aan deze groep verdachten. Daarbij moet de kanttekening worden geplaatst dat de Raad momenteel bezig is met de afronding van de Vervanging applicatielandschap Wrb (VaW). Het VaW-programma vergt tot 1 januari 2026 veel capaciteit binnen de Raad, waardoor mogelijke aanpassingen in systemen niet eerder kunnen worden uitgevoerd in verband met de impact op het VaW-programma.

Afhankelijk van de gekozen processen, maakt de Raad vervolgens een inschatting van de eenmalige en structurele kosten voor de uitvoering van de gesubsidieerde rechtsbijstand. In de Memorie van Toelichting onder punt 10 zijn de financiële en uitvoeringsconsequenties beschreven. Voor de uitbreiding van het recht op gefinancierde rechtsbijstand voor ontboden minderjarige verdachten (in C-zaken) en ontboden kwetsbare meerderjarige verdachten wordt voor beide uitbreidingen structureel een bedrag van € 3 miljoen toegevoegd aan het budget van rechtsbijstand. Daarbij is uitgegaan van het totaal aantal minderjarige verdachten van misdrijven in 2022. De Raad kan zich in dit totaal vinden, gelet op de cijfers die bij de Raad bekend zijn op basis van ingediende declaraties. Echter, de Raad mist de inschatting van het totaal aantal zaken van ontboden minderjarige verdachten in C-zaken, waar op dit moment nog recht bestaat op kosteloze consultatie- en verhoorbijstand. Op basis van het aantal zaken, kan de Raad vervolgens een inschatting geven van de structurele uitvoeringskosten voor deze groep verdachten. Voor de ontboden kwetsbare verdachten in de MvT is uitgegaan van jaarlijks 1000 zaken waar de Raad een raadsman moet toewijzen. Uitgaande van dit aantal en dat bij de afhandeling van deze meldingen moet worden uitgegaan van een afhandelingsduur van 20 minuten per melding komt de Raad uit op 0.25 fte (€81.149) dat structureel extra moet worden ingezet voor de afhandeling van de ontboden kwetsbare verdachten. Het totaal aantal fte dat structureel extra moet worden ingezet, kan de Raad nu dus nog niet beoordelen. Hierbij moet ook de kanttekening worden geplaatst dat, gelet op de krapte van de arbeidsmarkt, het aantrekken

¹ ECLI:NL:RBAMS:2021:6411

Raad voor Rechtsbijstand

van nieuwe fte mogelijk niet slaagt wat gevolgen kan hebben voor de uitvoerbaarheid. Uit de opgenomen kostenberekening in de MvT blijkt overigens ook niet of naast de programmakosten, ook de uitvoeringskosten zijn meegenomen.

Naast eerdergenoemde kosten, kijkt de Raad ook graag naar een duurzamer proces voor de vergoeding van het standaard consult. Dit proces bestaat op dit moment uit veel administratieve handmatige handelingen voor zowel de Raad, als de advocatuur. In de Memorie van Toelichting wordt aangegeven dat de overige wijzigingen, waaronder ook de wettelijke codificatie van het standaard consult, geen financiële gevolgen hebben.

Daarnaast staat de Raad positief tegenover de gekozen richtingen voor wat betreft de verantwoordelijkheid voor ambtshalve aanwijzing van een advocaat na de piketfase en de ambtshalve aanwijzing van een raadsman in tenuitvoerleggingsprocedures. De voorliggende wetswijziging leidt tot formalisering van de huidige situatie. Het toewijzen van een advocaat is een taak van de Raad. Dit blijkt ook uit de MvT van de wijziging van het Wetboek van Strafvordering uit 2017, waaruit blijkt:

"In dit wetsvoorstel wordt aan de raad voor rechtsbijstand uitdrukkelijk de verantwoordelijkheid voor het verzekeren van rechtsbijstand door het aanwijzen van gekwalificeerde raadslieden toegekend. Deze verantwoordelijkheid is in de bestaande wettelijke regeling niet duidelijk belegd. Uitgangspunt is, naar wordt voorgesteld, dat de raad voor rechtsbijstand een raadsman aanwijst nadat hij van politie onderscheidenlijk OM een daartoe strekkende mededeling heeft ontvangen. De mededeling van het OM loopt daarbij niet meer via de rechter, die vervolgens aan de raad voor rechtsbijstand een last tot toevoeging van een raadsman geeft (zoals nu), maar deze wordt rechtstreeks aan de raad gedaan".

Deze voorziening is in de eerste fase van het voorbereidend onderzoek (tot en met de in verzekeringstelling) het instrument voor een goede toewijzing van rechtsbijstand. Het is de verantwoordelijkheid van de raad voor rechtsbijstand dat deze voorziening functioneert; daartoe worden (gekwaltificeerde) raadslieden aangewezen en ingeschreven. Het wetsvoorstel sluit niet uit dat de raad voor rechtsbijstand zich in de toekomst van een ander instrument of andere voorziening kan bedienen."

Ondanks dat het toewijzen van een advocaat een taak van de Raad is, is in de uitvoeringspraktijk gebleken dat het momenteel niet bij de uitvoering past. De Raad heeft de ambitie om rechtzoekende en advocaat te gaan matchen. Bij een last tot toevoeging van de rechter zal het matchingsproces tussen advocaat en rechtzoekende minder goed tot zijn recht komen dan bij een last tot aanwijzing door de Raad. Waar de Raad de mogelijkheid heeft om de rechtzoekende en advocaat te matchen, zal de Raad dit ook doen.

Resumerend is de Raad positief gestemd over het wetsvoorstel voor de versterking van rechtsbijstand in het strafproces. Gelet op mogelijke aanpassingen in de systemen, waarbij onder meer ook aanpassingscapaciteit van de politie wordt verwacht, kan de Raad voor nu nog geen inschatting maken van de impact en de kosten voor de rechtsbijstand.

Hoogachtend,

Algemeen directeur/ Bestuurder
Raad voor Rechtsbijstand

20240521 05.00

Raad voor Rechtsbijstand

Postbus 70503 • 5201 CD 's-Hertogenbosch

Indien verkeerd geadresseerd, graag ongeopend retour.

PostNL

Afz. 5201 CD 70503 Port Betaald



€2.06

postnl

NEderland

16.05.2024

NetSet RN 827745



anden
21 MEI 2024
ontvangen

Gezien scankamer
JenV
21 MEI 2024

FMHaaglanden
21 MEI 2024
Ontvangen

HS100 - #Y324H1A#16#1113#

